

*Teabepäevad
26-27. aprill 2010
Viinistu ja Waide*

Sordi omanike õiguste kasutamine Eestis

*Ly Rand
Seemneliidu juhatuse esimees*

30. märts 2006
Jõgeva SAI

ESL - liikmete huvide ja õiguste kaitsja

Liikmed:

Sordiomanikud / sordiesindajad

Seemnetootjad

Eesmärk:

- Arendada sordi- ja seemnevaldkonda
- Kaitsta liikmete huve:
  - Sordiomanikud - sordikaitse, OTS-tasud
  - Seemnetootjad - koostöö, reklaam, ühistuline tegevus
  - Võimaluste loomine konkuretsis püsimiseks: seadused, toetused jms.

Sordikaitse, OTS-tasud – 1 oluline osa ESL tööst

- Seemneliit on “tööriist” sordikaitse rakendamisel
- Kaitseme sordiomanike õigusi – kogutud OTS-tasu kuulub sordiomanikele

PM jt valdkonna riigiasutuste sotsiaalpartner

- Kolmanda sektori ühendus, kodanikeühiskonna rakuke
- PMAN liige: pm-toetused – KSM, kütuseaktsiis jm
- Ümarlaua-arutelud: sort, seeme, tuulekaer, sordikatsed, maheseeme, nõuandesüsteem jms

SORT

- Seemnesse on sordiaretaja poolt lisatud geneetiline kood, mis kannab **SORDI** nime
- **SORT** - kaubamärk - patent
- **Sordinime kasutamine**
  - Isik, kes pakub müügiks kaitstud sordi seemet, peab kasutama määratud sordinime
  - Isik, kes osaleb ostu/müügi-tehingus, peab teatama sordinime või ametiasutuse, ostja või mis tahes muu selleks õiguspärast huvi omava isiku nõudmisel
  - Kohustused kehtivad ka pärast sordikaitse lõppemist

SEEME

SERT-SEEME

ametlikult kontrollitud, etiketiga varustatud **müügiseeme**

OTS-SEEME

Oma tarbeks toodetud ja kasutatud külviseeme

Seeme on alati **sordiseeme**

Sordiaretus on ametlikult registreeritud tegevus

Sort on sort niikaua, kuni seda kasutatakse külviseena (OTS-seemnena)

MUST-SEEME

sertifitseerimata OTS-seeme, mida ebaseaduslikult müüakse

TPSK: OTS-seemne ja musta-seemne müümine on keelatud ja karistatav

SERT-seeme ja OTS-seeme

SERT-seemne tootmine = TÄIENDAV kulu inspektori järelevalve all

- **OECD** seemneskeemide alusel - kasvatamine
- **ISTA** metoodika alusel – kvaliteedi analüüsimine
- **EL** määrused – kvaliteedinõuded
- **Litsentsileping** sordiomaniikuga

OTS-seemne tootmine = põllumehe vaba valik!

- **Aluseks** – majandusarvestus, kui OTS-seeme on põllumehele majanduslikult kasulik, siis tuleb seda seemet ka soovitada
- **Tingimus** - sordikaitse nõuded peavad olema täidetud!

SERT-seemne eelised

Tarbija õigused on kaitstud!

Seemne kvaliteedi eest vastutab seemne müüja

- Dokument – pakendi etikett + ostuarve partii nr-ga!

Sort

Kategooria

Kvaliteet

Lisaväärtus:

- Sordiomaniiku õigused on kaitstud – litsentsitasu on makstud
- Positiivne mõju turukorraldusele, kogu pm-tootmisele

Kaitsealuse sordi kasutaja kohustused

Peab maksma sordi omanikule õiglast tasu:

- **tasu** suurus – ESL-ga liitunud sordiomaniike/esindajate kokkulepped
- **tasu** suurus – **ca 50%** madalaima kategooria litsentsitasust (C2, C, A)
- **tasu** suuruse **tõstmiseks** on vajalikud kokkulepped tootjaorganisatsioonidega

Peab oma tegevuse kohta arvestust (sh väiketootja)

Annab infot kaitsealuse sordi kasutamisest - sordi omanikule või registripidajale nende nõudmisel:

OTS-külvide deklareerimine

OTS-süsteem Eestis:

- Kultuurid: teraviljad, hernes, uba, õlikultuurid (raps, rüps, õlilina) ja kartul
- Teiste kultuuride **kaitsealuste** sortide OTS-seemet paljundada ei tohi näiteks **heintaimede seeme** - lubatud on vaid hariliku lutserni OTS-seemne paljundamine – (OTS-tasu ei rakendata)

Väiketootjad on tasu maksmisest vabastatud:

- **EL kaitsealuste** sortide puhul on aluseks toodangu suurus:
  - söödakultuuridel 92 tonni - **33 ha** (2008.a. keskm.saagi alusel)
  - kartulil 185 tonni reegel – **13 ha** (2008.a. keskm.saagi alusel)
- **Eesti kaitsealuste** sortide puhul: **Eesti põllumees soovib toetada kohalikku sordiaretust:**
  - söödakultuuride miinimumpinnaks **10 ha**
  - kartulil **1 ha**

Sordikaitse - OTS-süsteem

2008: Sordikaitse rakendamine - OTS-tasude kogumise algus

2010: kevadkülvid 2010 + sügiskülvid 2009

Kirjapakett kirjaga või e-postiga:

- ca 3000 pm-tootjale 2010 juunis
- Selgitav kaaskiri
- Deklaratsioonivorm selgitustega
- Kaitsealuste sortide nimekiri
- Makstud vastusümbrik
- www.seemneliit.ee

Deklaratsioonide võlglaste seisuga aprill 2010:

- 2008 ja 2009: 50 võlglast
- 2009: 50+90= 140 võlglast
- Võrdse kohtlemise printsiip

OTS-tasude arved: 29 võlglast

- 4 võlglast – inkasso

OTS-tasude määrad

2008/2009 ja 2010/2011:

- tera- ja kaunvili **40.00** eek/ha
- õlikultuurid **90.00** eek/ha
- kartul **400.00** eek/ha

Arvutuskäik:

	HIND EEK/kg C2, C, A kategorial	Litsentsitasu EEK/kg C2, C, A	OTS-tasu 50% C2, C, A litsentsi- tasust	KN Kg/ha	OTS-tasu EEK/ha
Tera- ja kaunvili	4.00	0.40	0.20	200	40.00
Õlikultuurid	2-3 € Litsentsitasu	30.00	15.00	6	90.00
Kartul	4.00	0.40	0.20	2000	400.00

Euroopas on põllumehed nõus tõstma OTS-tasu

- Sordiaretus on pikaajaline tootearendus põllumehe heaks
- Sordiaretus nõuab palju praktilisi oskusi, vahendeid, aega ja kapitali

OTS-tasu määrad Rootsis:

Rootsi farmerid on nõus selle tariifi tõstmisega – eesmärgiga arendada **kohalikku sordiaretust!**

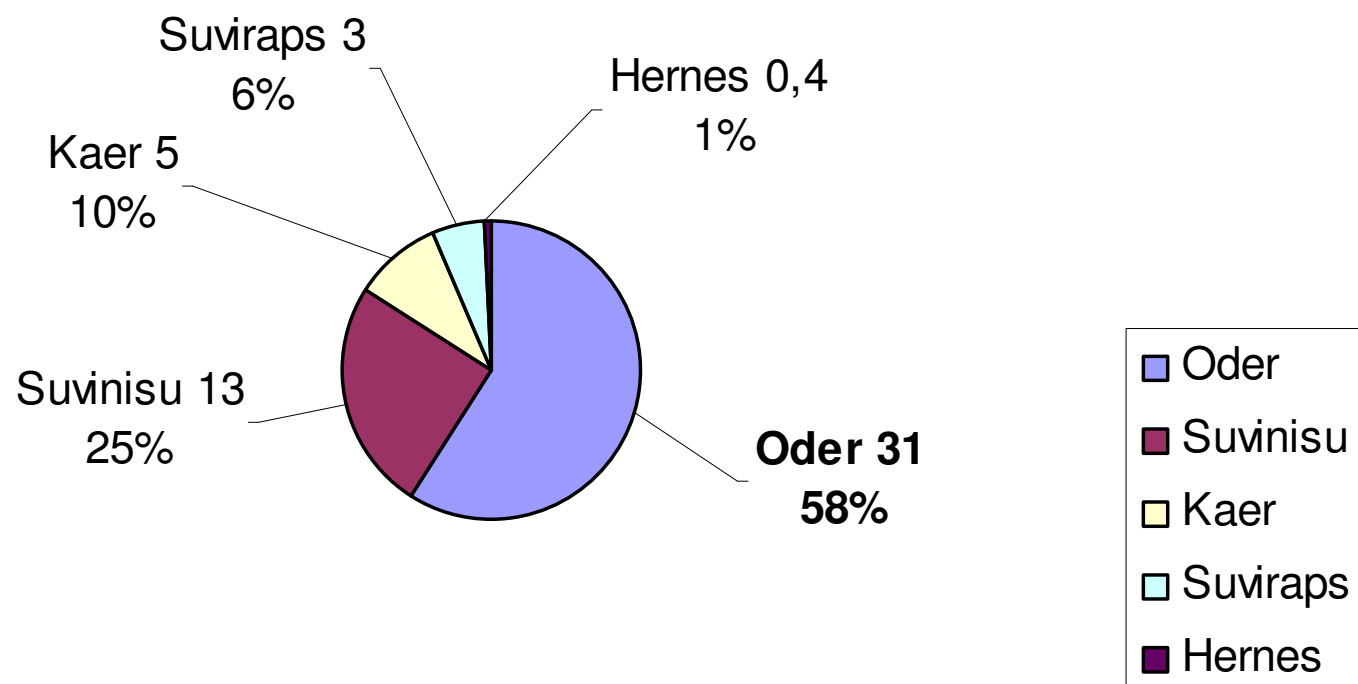
- 2006.a. – 58% C2-kategooria litsentsitasust
- 2007.a. – 60% C2-kategooria litsentsitasust
- 2009.a. – 65% C2-kategooria litsentsitasust
- Rootsi Põllumajandusamet – annab igal aastal tootjate nimekirja, millest on välja arvatud väiketootjad
- OTS-deklaratsioone saadetakse ca 19000 farmerile (e-postiga – ca 8000)
- Deklaratsioonid skännitakse otse andmetöötlusprogrammi
- 2008: OTS-külvide pind ca 150 tuh. ha, koguti ca 15 milj EEK

Soome süsteem:

Soome PRIA müüb seemneliidule andmed tootjate sortide ja pindade kohta!

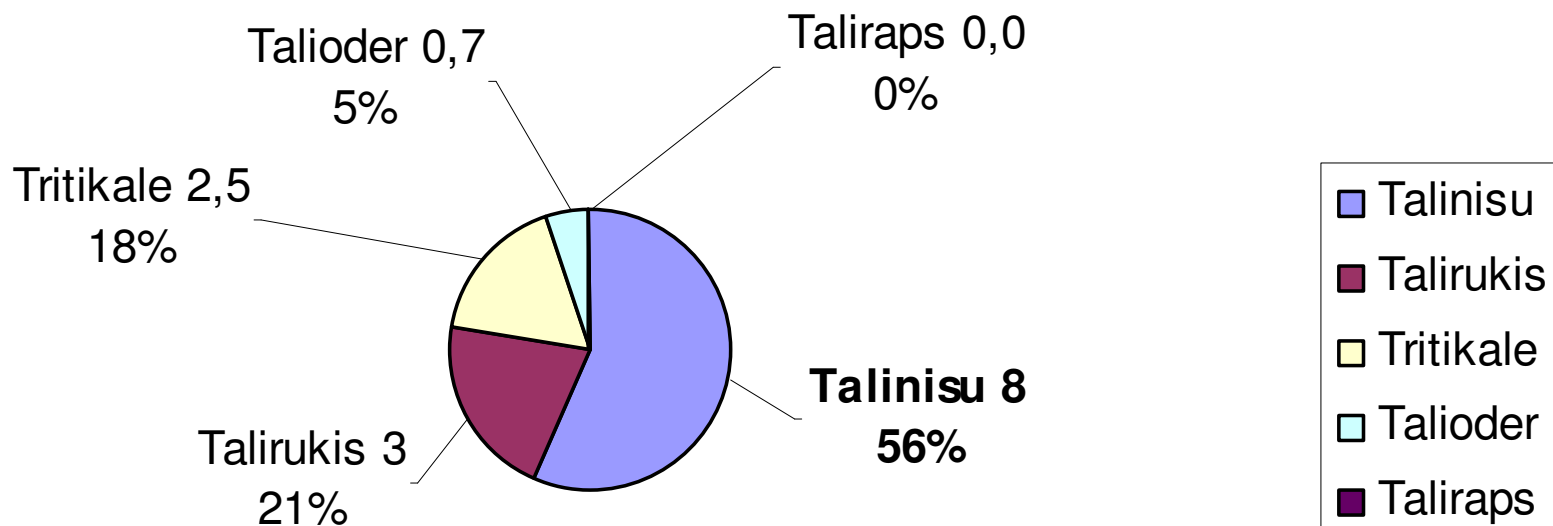
Deklareeritud OTS-kevadkülvid 2009

OTS- kevadkülvid 2009, ca 52 tuh.ha

Deklareeritud OTS-sügiskülvid 2008

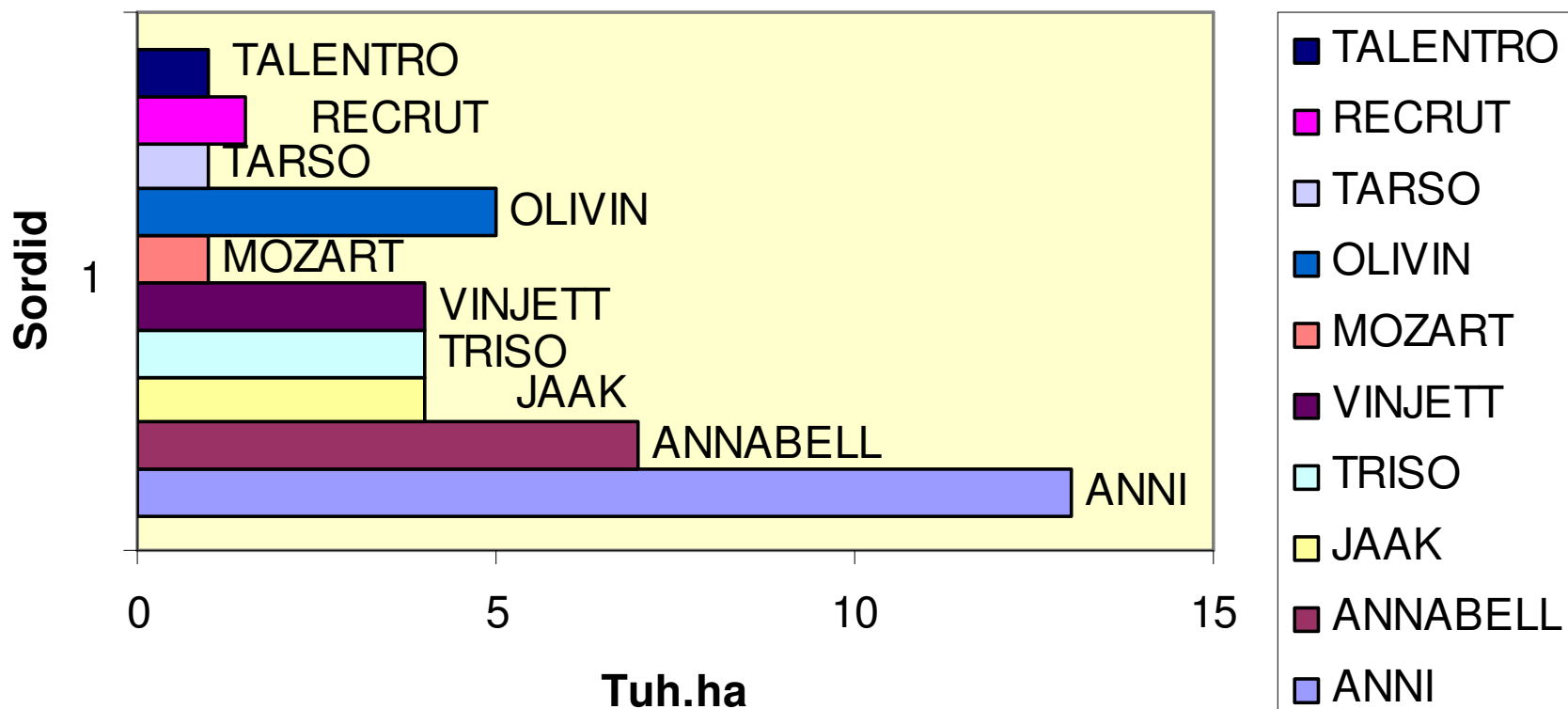
OTS-sügiskülvid 2008, ca 14 tuh.ha

Sordid 2008/2009, OTS-külvid

OTS-külvid sorditi, 2009 - kevad, 2008 - sügis

OTS-tasud 2008

OTS-tasud on lepingujärgselt konfidentsiaalsed, avalikustatakse üldistatud andmed

OTS-tasude kokkuvõte 2008 kevadkülvid + sügiskülvid:

- OTS-tasud: ca **2,5 miljonit EEK**
- Kulud ca **14,9%**

Põllumehe poolt 1 ha-lt makstud 40 kroonist maksti 2008. a. sordiomanikule ca 34 EEK

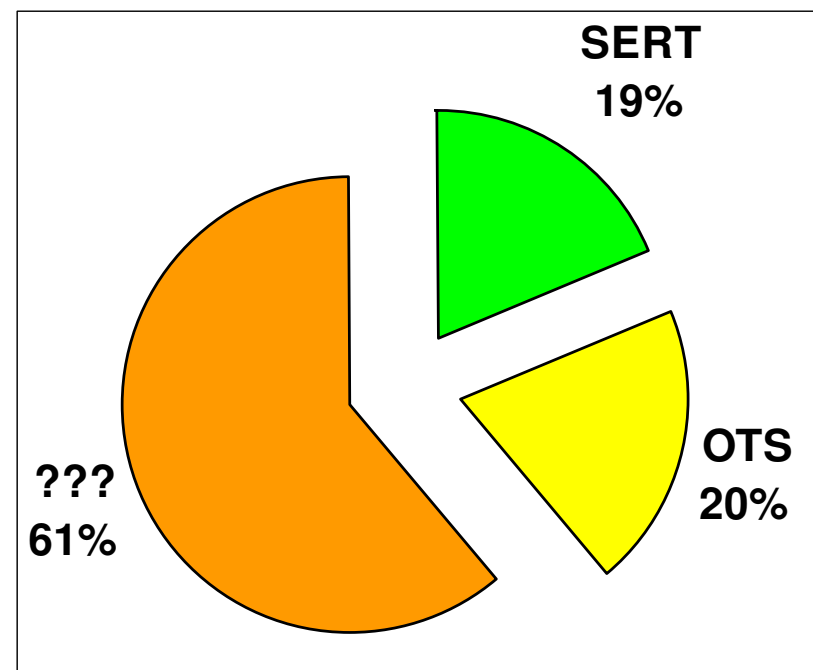
Külvipind ja külvis

Eestimaa külvipind 2009: teravili 316 tuh.ha

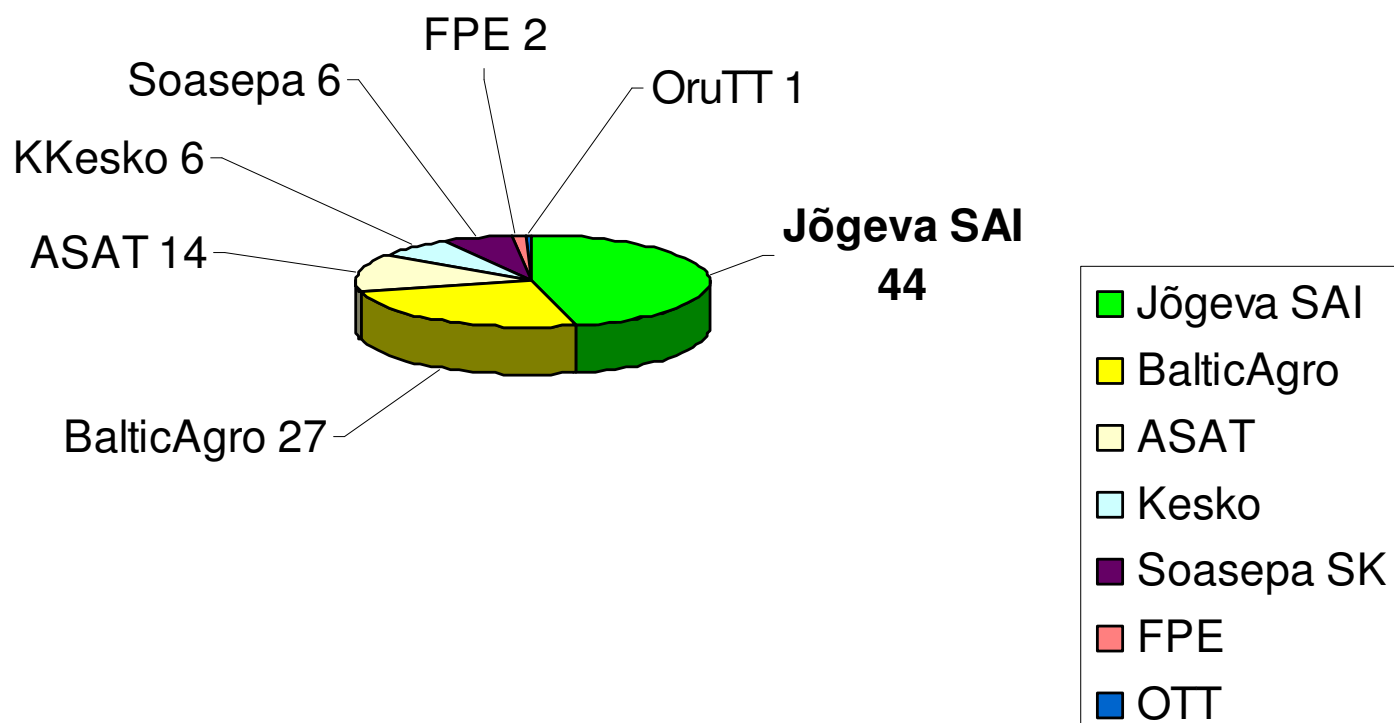
Külviseeme:

- ca 19% SERT-seeme – Põllumajandusamet (TTI)
- ca 20% OTS-seeme – Seemneliit (sordiomaniikud)
- **ca 61% – ? - kontrollimatu vaba tegevus – põllumehe vaba valik**

OTS-külvid 2008-2009 - omanikud

OTS-külvid %, omanikud

Seemneliidu kodulehekülg

---

www.seemneliit.ee

Külvame usaldust!

Edukas seemneaastat!

www.seemneliit.ee

Ly Rand

56939565